

1. Nu te teme
2. Nu profita
3. Nu-l lovi pe cel mai slab
4. Nu-l lovi pe cel mai puternic
5. Nu lovi sub centură
6. Luptă pînă la capăt
7. Nu te vinde
8. Apără cu tot ce ești pe cei de lîngă tine
9. Iartă
10. Așteaptă să-ți treacă
11. Nu fi bănuitor
12. Fii blînd
13. Fii bucuros
14. Nu cere despăgubiri
15. Desparte-te fără vorbe
16. Gîndește departe
17. Nu face tot ce poți, nu spune tot ce știi
18. Cîstește pe cel mai bun
19. Cîstește pe tatăl și pe mama ta
20. Nu fi fără Dumnezeu

9 786068 272351

Savatie Baștovoi

Cartea pentru bărbați

CATHISHA

Savatie Baștovoi / Cartea pentru bărbați

SAVATIE BAȘTOVOI

Cartea pentru bărbați

Cu 29 de ilustrații ale autorului

Ilustrații și concepție grafică: Ierom. Savatie Baștovoi

© Ierom. Savatie Baștovoi

© Editura Cathisma, pentru prezenta ediție,
București, 2019

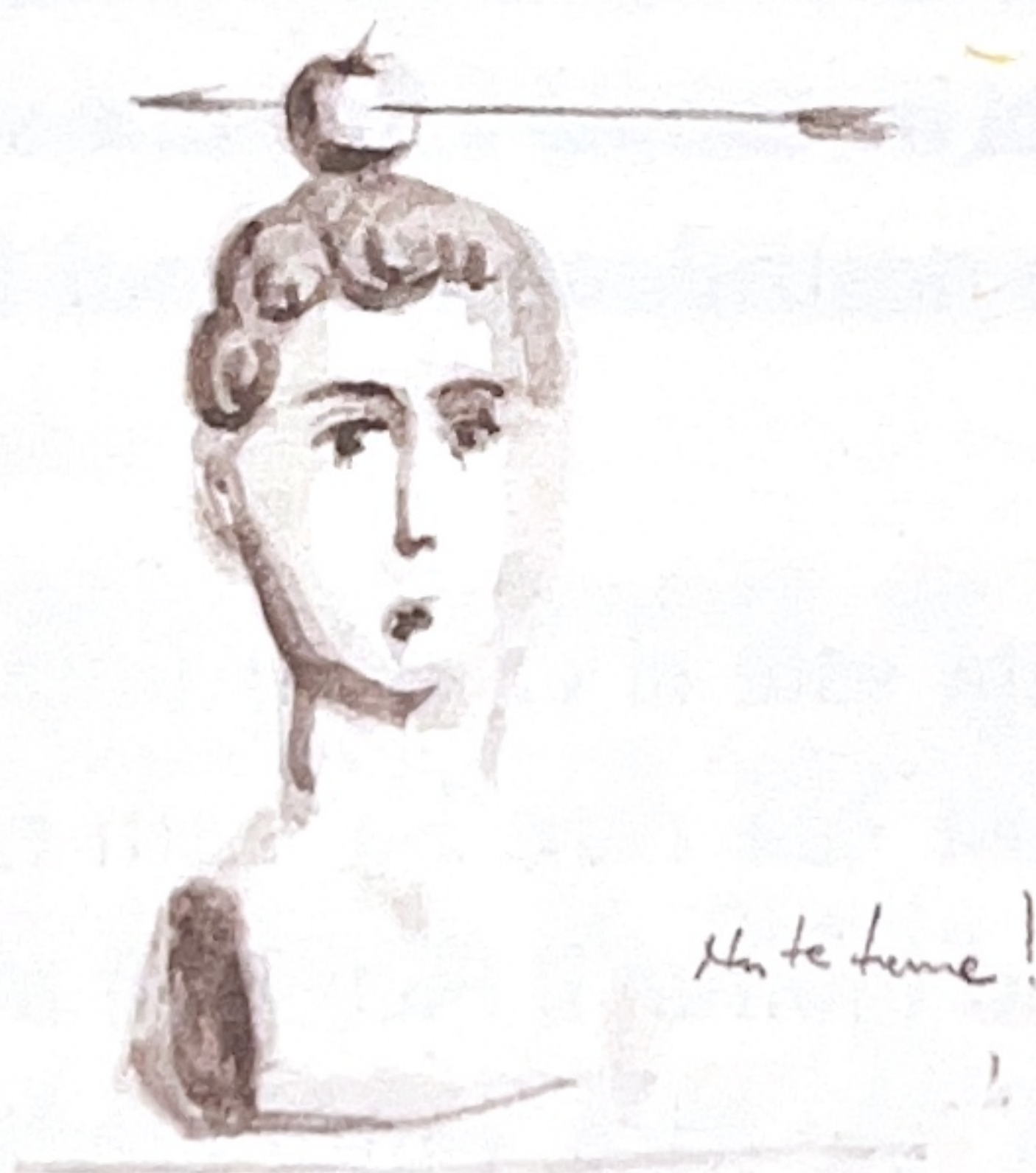
ISBN 978-606-8272-35-1

Descrierea CIP poate fi consultată la
Biblioteca Națională a României

CATHISMA

I. Cum să fii față de tine însuți

1. Nu te teme

Orice bărbat trebuie să fie gata să moară. Puterea de a sta neclintiți în fața morții ne face bărbați. Bărbatul fricos nu este bun la nimic. Nimic din ce trebuie îndeplinit nu poate fi făcut de bărbatul fricos. Nici iubirea, nici credința, nici o altă virtute nu poate fi îndeplinită de bărbatul fricos.

A nu ne teme nu este o virtute, ci o condiție. Dacă a iubi înseamnă a ne pune sufletul pentru aproapele nostru¹, atunci omul fricos nu poate iubi.

Credința este și ea o biruință asupra fricii. Frica a fost cea care l-a scufundat pe Petru, atunci când iubirea îl făcuse să meargă pe apă. „De ce vă este frică, puțin credincioșilor?”², a fost mustrarea lui Hristos către ucenicii speriați de furtună. Prin urmare frica este o abdicare de la credință, așa cum curajul este o formă de manifestare a credinței.

A te teme înseamnă a nu avea încredere în propriile puteri, a nu te teme înseamnă a avea încredere în puterea lui Dumnezeu.

Dacă frica de pericole evidente este condamnată, cu atât mai mult fricile închipuite

¹ Ioan 15, 13.

² Matei 8, 26.

sînt o rușine pentru orice bărbat. Frica de întuneric, de străinătate, de boli sau de ziua de mîine, precum și alte așa-zise fobii, trebuie învinse încă din copilărie.

Inflația fobiilor, alimentată de psihologii moderni, este o îmbolnăvire conștientă a omului necredincios, lipsit de repere spirituale. Despre unii ca aceștia prorocul David spunea cu trei mii de ani în urmă: „Temutu-s-au de frică acolo unde nu era frică.”¹

Pe de altă parte, frica este un lucru cu totul omenesc și fiecare om a suferit măcar o dată de temeri iraționale. Sfîntul Ioan Scărarul vorbește despre fricile iraționale, punîndu-le pe seama necredinței, dar oferă și sfaturi despre cum să le biruim. De pildă, frica irațională de întuneric va fi învinsă prin umblarea prin întuneric pînă cînd mintea se va convinge că nimic rău nu ni s-a întîmplat:

¹ *Psalmi* 52, 6.

„Frica este o însușire copilărească pe care o manifestă sufletul îmbătrânit în slava deșartă. Frica este lipsa credinței arătată în așteptarea plină de spaimă a unor lucruri neprevăzute. Este o presimțire a unei primejdii închipuite, o cutremurare a inimii care se înspăimîntă și se împuținează pentru unele nenorociri îndoielnice. Teama este lipsirea de orice certitudine chiar și în lucrurile cele mai sigure.

Sufletul mîndru care se bizuie numai pe sine este sclavul fricii, el se teme și fuge la cel mai mic zgomot sau umbră.

Omul fricos suferă de două boli: de puținătatea credinței și de iubirea de trup.”¹

Frica se manifestă la toate nivelurile, astfel încît omul fricos petrece într-o stare de îndoială continuă. El se teme de șefi, de hoți, de boli, de viteză, de căderea leului, de mîncarea periculoasă, de gropile care îi strică mașina.

¹ *Scara*, Sfîntul Ioan Scărarul.

Omul fricos este capitalul cel mai sigur de revoltă socială și casnică. Fricile colective au fost studiate de-a lungul istoriei, astfel încît multe războaie și revolte au avut loc prin exploatarea fricilor mulțimii.

Proteste de stradă sînt locul unde oamenii fricoși își revarsă nepedepsit furia și neputința. Gestionarea fricii este un monopol al puterii politice și fiecare epocă a avut propriile limite pentru frică și curaj. Protecția protestatarilor prin legi – la care s-a ajuns astăzi – este o confirmare a faptului că frica mulțimilor devine un factor de coagulare politică atunci cînd este prezentată drept curaj.

Ultimii treizeci de ani au arătat că protestarii care pretind că au înfăptuit anumite schimbări politice ajung să se dezbine între ei, să ofere propriile interpretări ale evenimentelor, să se constituie în sindicate și alte grupuri de interes – fapte care nu au nimic cu

bărbăția și curajul, ci mai degrabă cu frica de a fi subestimați.

Frica este cea care face posibilă crearea gloatei ca instrument politic. Curajul nu a fost niciodată o virtute colectivă. Nici apostolii nu au fost curajoși atunci când s-au aflat împreună, în vremea patimilor lui Hristos, fiind ascunși „de frica iudeilor”¹, ci abia apoi, fiecare, în locuri diferite, au mărturisit adevărul cu prețul vieții.

De la răstignirea lui Hristos sub presiunea gloatei și pînă astăzi, răsturnările politice se fac prin apelarea la actorul anonim și iresponsabil pe nume Gloată. Dacă Hristos a rămas singur în fața gloatei, la fel, orice bărbat trebuie să se ferească de pericolul de a fi înghițit de gloată.

Nu te bizui pe puterea celor mulți și nu te alătura nimănui cu gîndul că te va apăra.

¹ Ioan 20, 19.

Gloată îl face curajos pe cel fricos și iubitor de adevăr pe cel viclean. Prostul e filosof pe tronul gloatei. Niciodată gloata nu a făcut nimic bun.

Nu te lăsa îmbătat de putere, nici de bani, căci acestea dau un curaj prostesc omului fricos, împingîndu-l spre fapte care strică prietenii. Există pericole pe care nici banii și nici toată puterea din lume nu le pot înfrunta; atunci te vei face de rîs înaintea tuturor.

Fii gata să pierzi tot ce ai și când vei cîștiga lumea întreagă nu triumfa, căci toate sînt în mîna Domnului.

Dacă cineva te amenință cu moartea, fii ca și mort, și frica se va îndepărta. „Nu vă temeți de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; temeți-vă mai curînd de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena.”¹

¹ Matei 10, 28.

Orice amenințare trebuie să ne facă mai tari. Curajul este puterea de a rămîne tăcut în fața pericolului, nu gălăgia pe care o faci pe timp de pace.

În sfîrșit, bărbatul neînfricat este bucurie și liniște pentru toți ai săi. El este un prieten bun care nu te va trăda pentru nimic. Nu poate fi nici cumpărat, nici vîndut, și oricine dorește să-l aibă de partea sa.

Foarte multe fapte rele se fac din frică. Acolo unde a pătruns frica, nu se mai poate vorbi de iubire și jertfă, căci pînă și oamenii aparent buni ajung să trădeze și să ucidă din frică.

„În iubire nu este frică, ci iubirea desăvîrșită alungă frica, pentru că frica are cu sine pedeapsa, iar cel ce se teme nu este desăvîrșit în iubire.”¹

¹ I Ioan 4, 18.

Nu profita

2. Nu profita

Fiecare dintre noi ajunge măcar o dată în viață lîngă împărat. Dacă nu ajungem noi, ajunge împăratul la noi. După o astfel de întîlnire viața fiecăruia se schimbă. A rămîne tu însuși în preajma împăratului este un lucru de mare bărbăție, pentru că ai nevoie de multe calități rar întîlnite.

Trebuie să fii liber și să slujești în același timp; să te păzești de onoruri fără să fii aro-

gant; să fii bogat în afară, dar sărac cu duhul; să fii blînd, deși ai primit putere; să pedepsești fără să te răzbuni; să fii temut fără să faci rău; să fii ocărît pentru ce nu ai făcut; să fii imun la lingușeli; să nu furi din averea de obște; să nu dorești scaunul celui de lîngă tine; iar, la urmă de tot, ca o sabie care stă deasupra capului tău, să nu ajungi să te crezi și tu împărat.

Împăratul poate fi oricine. Este băiatul mai mare priceput la toate, după care aleargă droaia de băieței, cerșindu-i atenția. Împărat este profesorul bun în grațiile căruia ajungi să intri. Apoi șeful tău, bogatul cu care ai băut un whiskey la un eveniment de caritate, polițistul, preotul sau un mare patron care ți-a fost cîndva coleg de clasă.

În toate împrejurările pe care ți le oferă viața păstrează-te pe tine și nu uita cine ești. Măsoară-te cu cei deopotrivă cu tine și să nu ai obi-

ceiul să numeri banii altora. Nimic să nu-ți pară ușor de dobîndit, pentru că unul Dumnezeu știe de ce unuia îi dă, iar de la altul ia.

Fii atent să nu disprețuiești pe cel pe care mai ieri îl adulai: atunci cînd așteptările profitorului nu se împlinesc, profitorul își bîrfește binefăcătorul.

Cînd te afli lîngă un om bogat sau în slujba lui, mănîncă, dar nu te obișnuiești cu ospetele, condu o mașină scumpă, dar nu te obișnuiești cu ea, primește cinste, dar nu te îngîmfa. Mîine toate acestea se vor lua de la tine și tu te vei întoarce între cei de unde ai venit. Fă așa ca, întorcîndu-te, să ai unde te întoarce.

„Vrednic este lucrătorul de plata sa”¹, scrie înțelepciunea lui Dumnezeu, de aceea fiecare să primească după slujba și demnitatea sa, fără

¹ Luca 10, 7.

a căuta profituri care nu i se cuvin. Nici slujbă, nici prietenii, nici intrări, nici ieșiri, nici vreo altă putere care sînt ale prietenului tău nu trebuie să le cauți, ca să nu devii disprețuit și să te pierzi pe tine însuși.

Dumnezeu singur știe ce ți se cuvine și nici o demnitate de-a ta nu va fi nesocotită de Cel Ce împarte darurile și cinstea, Cel Ce doboară și ridică și fără de Care nimeni nu poate face nimic bun pe pămînt.

„Căutați mai întîi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate celelalte se vor adăuga vouă.”¹

¹ Matei 6, 33.

3. Nu-l lovi pe cel mai slab

Viața este o luptă continuă și, ca în orice luptă, sîntem loviți și lovim. Loviturile pot fi fizice sau spirituale. Dacă loviturile fizice sînt rare sau pot să lipsească total, războiul nevăzut nu încetează niciodată. Dincolo de oroarea față de violența fizică imprimată prin campanii la toate nivelurile, lumea de astăzi practică și

desăvârșește cele mai odioase forme de război psihologic.

Cel care știe să nu lovească știe să se apere. Cel care nu știe să se apere lovește în toți. O ușă trântită, o față acră, o văicăreală spusă cu reproș, toate sînt lovituri aplicate celui alt. O afacere distrusă, un joc murdar cu un partener, darea în vileag a unei slăbiciuni, șantajul, creșterea nefondată a prețului, victimizarea – toate sînt lovituri și curse pe care oamenii și le întind atunci cînd nu se pot lovi fizic.

Violența este o pornire masculină, dată fiind forța fizică naturală care este mult peste forța fizică a femeii. Femeile recurg la răzbunarea psihologică, avînd o sensibilitate emoțională sporită. Bărbații folosesc teroarea psihologică atunci cînd nu pot aplica forța fizică; la fel au existat și femei care au ucis sau au lovit atunci cînd au avut avantajul de a ataca fizic. Ambele

forme de agresiune sînt la fel de rele și pot duce la distrugerea psihică și fizică a persoanei. Codurile penale ale diferitor țări pedepsesc atît agresiunea fizică, precum și teroarea psihică. De pildă, în Rusia, există articol în Codul Penal care pedepsește cu cinci ani de închisoare „aducerea la starea de a se sinucide”.¹

Cu cît un om este mai slab, cu atît setea lui de a lovi este mai mare. Oamenii slabi lovesc pentru a se apăra. Primul indiciu al omului slab este starea de revoltă permanentă. Să denumim această stare „sindromul cîinelui bătut”. Un cîine bătut se caracterizează prin faptul că latră cînd nu e nevoie și mușcă fără a fi atacat. Viața în corporații, teroarea fiscală, precum și corectitudinea politică impuse în noua societate fac ca tot mai mulți oameni să sufere de acest sindrom.

¹ Art. 110 din Codul Penal al Federației Ruse.

Există trei feluri de lovituri. Două dintre ele sînt naturale: lovim pentru a domina sau pentru a ne apăra, însă omul spiritual se ridică deasupra acestor porniri. Există și o a treia lovitură, pe care o vom numi „împotriva firii” – aceasta este lovitura din răzbunare. Răzbunarea nu aduce nici dominație și nici nu apără – este forma irațională și distrugătoare prin care se manifestă răul din noi.

Un bărbat nu trebuie să fie răzbunător. Orice pornire spre răzbunare este o cale a distrugerii. Chiar înainte de a săvîrși fapta răzbunării, gîndurile rele se răzbună pe noi înșine. O inimă măcinată de răzbunare este o inimă pustie, incapabilă să vadă nevoile celorlalți. Răzbunătorul nu poate zidi nimic bun, căci în dorința lui de răzbunare e gata să piardă tot ce are doar pentru a-l vedea pe celălalt distrus. Multe afaceri mari și multe prietenii s-au pră-

pădit din cauza luptelor prostești pornite din răzbunare.

Răzbunarea și invidia merg mîna în mîna și întunecă mintea în aceeași măsură.

Nu-l lovi pe cel mai slab, ca să nu devii deopotrivă cu el. Cel slab te va atrage în mlaștina slăbiciunii lui și, prin natura loviturilor sale, te va face să lovești mișelește, scoțîndu-te de pe covorul luptei cinstite. Slăbiciunea lui îl va măcina și, mai devreme sau mai tîrziu, îl va doborî, fără ca tu să faci altceva decît să rămîi drept.

„Nu răspunde cu rău la rău.”¹

¹ Romani 12, 17.

Nu actiona la minie. Asteapta sa-ti treaca. Adu-ti aminte ca toate greselile mari din viata ta le-ai facut pentru ca ai actionat sau ai vorbit atunci cind ar fi fost mai bine sa rabzi.

Nimic nu intuneca mintea asa cum o face minia si invidia. Daca invidia ne umple de ginduri viclene si construieste planuri de razbunare, minia ne impinge sa actionam fulgerator.

4. Nu-l lovi pe cel mai puternic

Îndemnul de a nu-l lovi pe cel mai puternic nu este deloc un paradox. În viață sîntem puși să lovim în cel puternic, pentru că cei egali arareori se lovesc între ei. Dintotdeauna cel mai slab lovește în cel mai puternic. Mulți dintre cei care se credeau puternici au sfîrșit lovind în cel pe care îl credeau mai slab, dar care s-a dovedit a fi mai puternic și a învins. Așadar, cel puternic se poate ascunde în cel slab și invers.

Atunci când cel puternic cade, oamenii de nimic aleargă să-l lovească. Cei care pînă ieri tremurau de frică și se purtau cu slugărnicie ajung cei mai crînceni călai. Mulți conducători au sfîrșit uciși de slugi, iar cruzimea slugilor întrece cruzimea oricărui soldat.

Nici Dumnezeu nu a scăpat de furia slugilor, căci, întrupîndu-Se, a fost legat, scuipat, bătut cu bățul în cap și răstignit, fiind umilit în slava Sa și lovit în puterea Sa. Cel „puternic întru milă și bun întru tărie”¹ a fost ucis de oamenii de nimic. El a zis: „De te va lovi cineva peste obraz, întoarce-l și pe celălalt.”²

Nu te bucura când îl vezi lovit pe cel mai puternic, pentru că această purtare îți slăbănogeste sufletul. Dacă el a căzut, poți cădea și tu.

A te bucura de căderea celuiilalt este o faptă urîță înaintea lui Dumnezeu și este condamna-

¹ Rugăciunea după Cathisma a opta.

² Luca 6, 29.

tă în toată Scriptura. „Cei ce mă necăjesc se vor bucura de mă voi clătina”¹, zice marele împărat David. „Pîndi-va păcătosul pe cel drept și va scrișni asupra lui cu dinții săi.”² Dar răsplata lor este o moarte cumplită: „Moartea păcătoșilor este cumplită și cei ce urăsc pe cel drept vor greși.”³

Nimeni nu a ajuns puternic fără luptă, iar lupta presupune nu doar victorii, ci și înfrîngerii. Dacă îl vezi pe cel puternic lovit, nu înseamnă că a și pierdut lupta. Nu te grăbi să lovești și tu împreună cu slugile, căci doar șacalii mănîncă din hoit după ce se saturează leii. Iar Dumnezeu poate să ridice din morți pe cel drept și mîine te vei întîlni cu cel pe care l-ai îngropat ieri. „Cînd va cădea, nu se va zdrunci- na, că Domnul întărește mîna lui.”⁴ „De șapte

¹ Psalmi 12, 5.

² Psalmi 36, 12.

³ Psalmi 33, 20.

⁴ Psalmi 36, 24.

ori va cădea dreptul și se va ridica, iar cei fără de lege se poticnesc spre pierzare."¹

„Cel căruia i se pare că stă neclintit să ia seama să nu cadă.”²

¹ Pilde 24, 16.

² I Corinteni 10, 12.

5. Nu lovi sub centură

Nu fi biruitor cu orice preț. Focul se stinge cu apă, lemnul se arde cu foc, un cerb îngropat în zăpadă poate fi ucis cu un băț.

Nu tăia copacul pentru a-i culege fructele. Dacă cineva îți oferă ajutorul ori muncește pentru tine, pune o măsură care să poată fi dusă și mâine, și poimâine, altfel omul se va rupe și se vor pierde și roadele lui.

Nu trage în cerbul care își apără ciutele, nu despărți puiul de lapte de mama sa. Pe omul care își apără casa să nu-l strivești, chiar dacă vei ajunge să te ciocnești de el. Nu lovi copilul ca să sufere tatăl.

Nu tăia din plata celui nevoiaș, doar pentru că nu are unde să muncească azi. Nu mări plata călătorului rătăcit în oraș străin. Nu profita de nici o împrejurare nefastă pentru a te îmbogăți de pe nevoia altuia.

De femeia ajunsă la strâmtoare să nu profiți, ca să nu fii un gunoi în restul zilelor tale.

Taurul furios se supune cu un inel în nas, calul, în toată puterea sa, nu-și poate trage capul dacă îl prinzi de bot. A supune taurul cu un inel nu e tot una cu a lua taurul de coarne.

Nu folosi armă împotriva celui neînarmat. Cine scoate sabia, de sabie va muri.

Dacă dușmanul tău a căzut după prima lovitură, nu lovi a doua oară, ca să nu te transformi din luptător în ucigaș. Nici măcar animalele sălbatice nu lovesc adversarul care a întors spatele și și-a arătat astfel înfrângerea.

Pe cel bătut de soartă să nu-l lovești, să nu adaugi răni la rănilor făcute de alții, ca să nu atragi urgia lui Dumnezeu asupra ta: „Că pe care Tu l-ai bătut, ei l-au prigonit și au înmulțit durerea rănilor lui. Adaugă fărădelege la fărădelegea lor și să nu intre întru dreptatea Ta; șterși să fie din cartea celor vii și cu cei drepti să nu se scrie.”¹

¹ Psalmi 68, 30-32.

Nu te bucura cînd îl vezi lovit pe cel puternic, pentru ca această purtare slabă nădărnicește sufletul tău. Dacă el a cazut, poți cădea și tu.

6. Luptă pînă la capăt

Nu te băga ușor în luptă, ca să nu te trezești că lupți într-o luptă străină.

Lumea toată dacă s-ar ridica împotriva cui-va, nu te alătura ei. Îți este de ajuns să ieși învingător în luptele care se pornesc împotriva ta, nu mai porni și tu altele noi.

Nu fi ușor de aprins, ca să nu fii batjocura celor care dau foc.

Cînd te pornești la război, vezi să nu pornești cu o tabără și să te întorci cu alta. Dacă ai pierdut, rămîi învins, nu trece de partea învingătorului, căci mîine poate să piardă el.

A-ți vorbi de bine adversarul este un lucru de noblețe, căci nu este o faptă bărbătească să lupți cu un adversar care nu merită cuvinte de laudă.

A tăia capul cuiva dintr-o lovitură nu înseamnă a lupta cu el, ci doar că i-ai tăiat capul.¹

Nu lovi sub centură. A doborî pe cineva cu o lovitură interzisă nu este o victorie. Luptă după reguli, căci „cînd se luptă cineva, la jocuri,

¹ Sabia este simbol al dreptății în Scriptură și este unealta cu care va judeca Dumnezeu pe cei nedrepti: „Încinge sabia Ta peste coapsa Ta, Puternice, și încordează, și bine-sporește, și împărățește pentru adevăr, blîndește și dreptate, și minunat Te va povățui dreapta Ta” (Psalmi 44).

nu ia cununa, dacă nu s-a luptat după regulile jocului”.¹

Dacă te temi, nu intra în luptă; dacă ai intrat în luptă, nu te teme.²

Luptă pînă la capăt. Doar dacă cere dușmanul tău să te oprești, oprește-te.

Nu lungi lupta dacă vezi că dușmanul a slăbit, lovește o dată și termină.

Nu lovi mai tare decît e nevoie.

Nu acționa la mînie. Dreptatea, și nu mînia, este ceea ce ar trebui să te împingă la luptă.

Dacă ai fost prins în cursă, rabdă și așteaptă pînă cînd dușmanii tăi vor uita de tine. Atunci întoarce-te și termină lupta.

„Cel ce va răbda pînă la urmă, acela se va mîntui.”³

¹ II Timotei 2, 5.

² Proverb japonez.

³ Marcu 13, 13.

7. Nu te vinde

Orice muncă are demnitatea ei și a sluji pe cineva nu este o rușine. Fiecare slujbă are prețul ei și fiecare slujitor e vrednic de plata sa.¹

Iosif l-a slujit pe Faraon cu credință și a ajuns să conducă toate treburile Egiptului. El a plecat plin de aur și daruri de la Faraon, fără a se fi vândut pe sine în schimbul lor.²

¹ Luca 10, 7.

² „Și a zis Faraon către toți dregătorii săi: «Am mai putea găsi, oare, un om, ca el, în care să fie duhul lui Dumne-

A fi plătit pentru munca ta nu înseamnă a te vinde, pentru că a munci face parte din ordinea lucrurilor. Te vinzi atunci când faci pentru bani lucruri care contravin credinței, convingerilor și angajamentelor tale.

Să nu faci lucrurile în care nu crezi, nici pentru bani, nici de dragul unui prieten, căci în ele se află începutul trădării.

Nu lua bani pentru ceea ce poți face fără bani. Nu măsoara în bani înțelepciunea și price-

zeu?» Apoi a zis Faraon către Iosif: «De vreme ce Dumnezeu ți-a descoperit toate acestea, nu se află om mai înțelept și mai priceput decât tine. Să fii dar tu peste casa mea. De cuvântul tău se va povățui tot poporul meu și numai prin tronul meu voi fi mai mare decât tine!» Apoi Faraon a zis lui Iosif: «Iată, eu te pun astăzi peste tot pământul Egiptului!» Și și-a scos Faraon inelul din degetul său și l-a pus în degetul lui Iosif, l-a îmbrăcat cu haină de vison și i-a pus lanț de aur împrejurul gâtului lui. Apoi a poruncit să fie purtat în a doua trăsură a sa și să strige înaintea lui: «Cădeți în genunchi!» Și așa a fost Iosif pus peste tot pământul Egiptului" (Facerea, cap. 41).

perea ta, știind că le-ai primit în dar de la Cel Care te-a făcut așa cum ești.

Cu omul care a încercat să te cumpere să nu mai stai. Cineva care te cumpără este la fel cu cineva care te vinde.

Ferește-te de oamenii care fac jocuri și de cei care își alungă ușor angajații atunci când apare unul care li se pare mai bun. Dacă încă ești în anturajul lor, este pentru că au văzut în tine o sursă de profit. Mîine s-ar putea să nu o mai vadă și vei pleca în necinste.

Fii milostiv din ceea ce câștigi prin munca ta, ca Dumnezeu să-Și înmulțească darurile Sale către tine.

Dacă banii te fac să te simți puternic, ia seama la tine însuși, ca să nu ajungi să faci orice pentru bani.

Bucură-te cu prietenii tăi și ospătează-i din belșug, dar nu fi cheltuitor și iubitor de bunătați

pentru tine însuși. Împăratul David avea toate bogățiile Israelului, dar spunea despre sine „sărac și sărman sînt”¹, plîngînd în așternut pentru păcatele sale.²

Dacă cineva vrea să te cumpere, de fapt vrea să cumpere dreptatea ta.

Nici banii și nici frica să nu te miște spre vînzare, știind că nimic nu este mai scump decît dreptatea. Dreptatea este averea cea mai de preț a unui bărbat și singurul lucru care nu poate fi cumpărat cu bani.

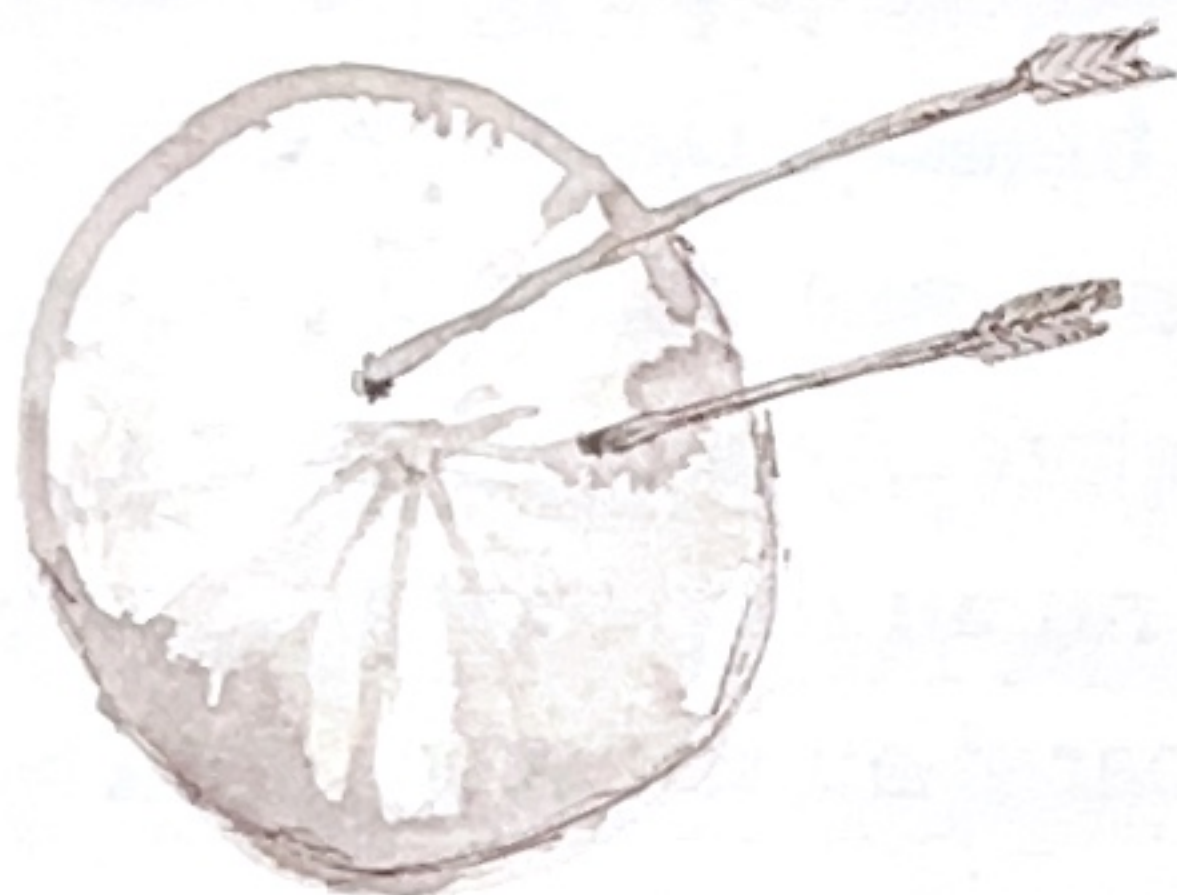
„Tînăr am fost și am îmbătrînit și n-am vîzut pe cel drept părăsit, nici seminția lui cerînd pîine.”³

¹ „Iar eu sărac sînt și sărman; Domnul Se va îngriji de mine” (*Psalmi* 39, 23).

² „Spăla-voi în fiecare noapte patul meu, cu lacrimile mele așternutul meu voi uda” (*Psalmi* 6, 6).

³ *Psalmi* 36, 25.

II. Cum să fii față de ceilalți

8. Apără cu tot ce ești pe cei de lângă tine

Cei cu care trăim au nevoie de sprijinul și apărarea noastră așa cum și noi avem nevoie de sprijinul altor oameni. Dragostea se arată prin grijă și protecție. Îi ocrotim pe cei pe care îi iubim.

Celor de lângă noi li se pot aduce atacuri fizice sau psihice care le provoacă suferință. A-i

proteja de suferință pe cei pe care îi iubim este o chemare firească. Dacă atacurile fizice sînt tot mai rare în lumea de astăzi, suferința psihică este în creștere. Asta arată că ura și dorința de a face rău nu au dispărut niciodată dintre oameni, ci doar și-au schimbat armele.

Cuvintele rele care se spun despre om sînt cea mai perversă sursă de suferință, pentru că sînt la îndemîna oricui. Bîrfa trebuie oprită înainte de a te face și pe tine pârtaș la ea. Bîrfa înseamnă bucuria pe care o exprimi în cuvinte atunci cînd afli că un om pe care îl disprețuiești sau invidiezi a pățit ceva rău sau a căzut în vreun păcat. Așa cum nu e bine să bîrfești pe cineva, nu e bine nici să dai în vileag o bîrfă care s-a zis despre cineva apropiat. Aparent arăți că vrei să faci un bine apărîndu-l de cel care l-a bîrfit, dar în fapt îi faci un rău. E ca și cum ai ridica de jos o piatră care nu l-a nimerit pe aproapele tău și l-ai lovi cu ea în cap.

De-a lungul istoriei, cei mai mulți oameni au fost uciși sau torturați pentru că au spus sau au refuzat să pronunțe anumite cuvinte. Însuși Hristos a fost ucis nu pentru vreo faptă comisă, ci pentru cuvintele Sale: „L-am auzit pe Acesta zicînd: Eu sînt împăratul iudeilor.” Ucigașul lui Hristos nu a fost Pilat, ci cuvintele mulțimii: „Răstignește-L!”

Un cuvînt rău are în el dorința de răzbunare și ucidere, de aceea amărăciunea și suferința pe care le provoacă sînt o pregustare a morții. „Oricine urăște pe fratele său este ucigaș de oameni”¹, spune Evanghelistul Ioan.

Vorbitorul de rău este întotdeauna și mincinos, pentru că orice rău începe cu o minciună.

Ne despărțim de oameni pentru că am auzit ceva rău despre ei sau i-am auzit pe ei înșiși

¹ I Ioan 3, 15.

spunînd ceva rău despre noi. Vorbele sînt principala sursă de bucurie sau de tristețe. Ne încîntăm la vorbe frumoase și suferim de pe urma vorbelor urîte. A putea fi mai presus de vorbe este o lucrare plină de demnitate și presupune un exercițiu interior continuu. Nu putem apăra pe nimeni de vorbele rele ale altor oameni, dar îl putem apăra de dezamăgirea noastră pe care pot să ne-o provoace aceste vorbe.

A fi alături de cineva înseamnă a nu-l părăsi atunci cînd ajunge în dizgrație. Avem de ales între a fi lepădați împreună cu el sau a ne salva reputația prin a-l exclude din cercul nostru de prieteni. Această formă de șantaj are o istorie de mii de ani și o regăsim și în Biblie. Fariseii și cărturarii îi amenințau cu excluderea din comunitate pe cei care credeau în Hristos. Astăzi îți poți pierde locul de muncă sau poți pierde un segment de piață dacă nu te lepezi de anumiți oameni sau principii.

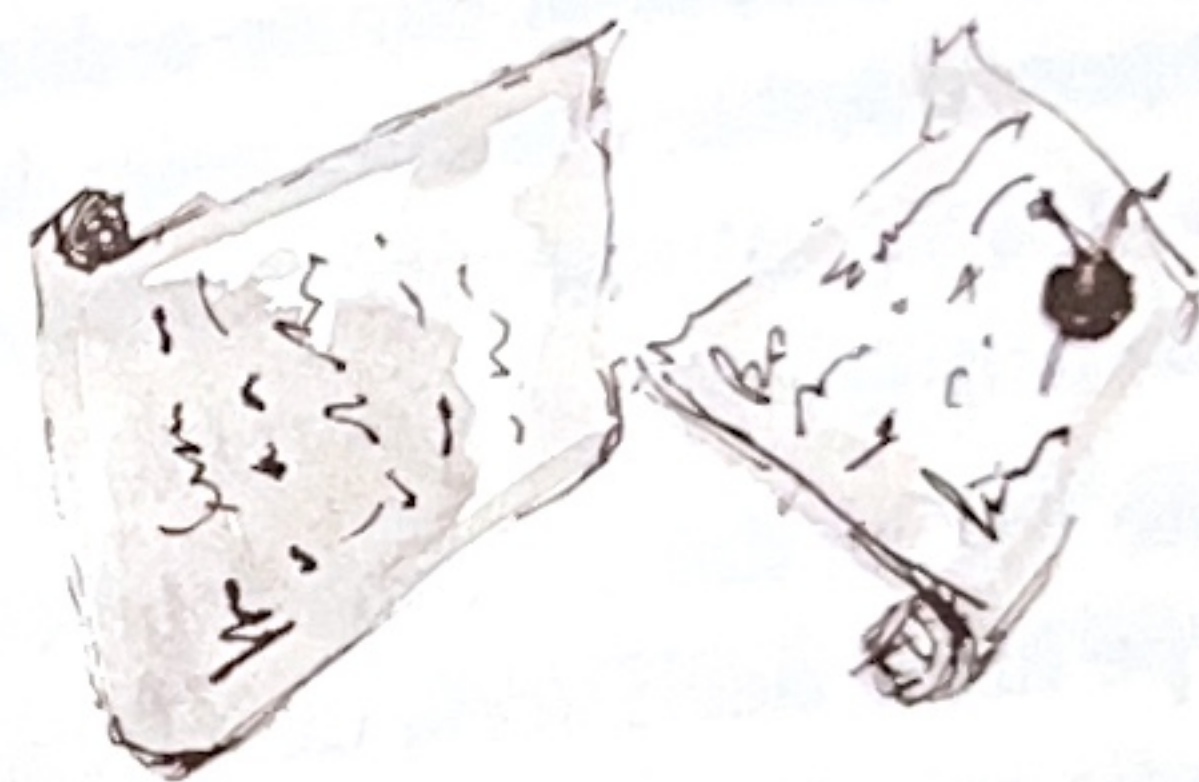
Înconjoară cu numele tău, puterea ta, averea și tot ce ești pe cei de lîngă tine! Fii gata să pierzi tot pentru a păstra dragostea! Aceasta înseamnă a-ți pune viața pentru aproapele tău, și iubire mai mare ca aceasta nu este.

Orice om care a ajuns în anturajul tău merită aceeași purtare de grijă ca și toți prietenii sau casnicii tăi. Mîncarea ta, osteneala muncii tale să o pui înaintea celui care este lîngă tine. Dacă ții alături oameni pe care nu îi tratezi ca pe frații tăi, nu ai înțeles nimic în viață. Dacă Hristos, Care este Dumnezeu, îi numea pe cei de lîngă El „frați”, cu cît mai mult noi, care sîntem oameni păcătoși, trebuie să dăm cinste de frate celor care ne urmează și ne ajută. „Și dacă iubiți pe cei ce vă iubesc, ce răsplată puteți avea? Căci și păcătoșii iubesc pe cei ce îi iubesc pe ei”¹.

¹ Luca 6, 32.

Fiecare din noi ajunge într-un
 punct în viață când împotrat.
 Dacă nu ajungem noi, ajunge
 împotratul la noi. După o
 astfel de întâlnire viața fiecăruia
 se schimbă. A spune că însuși
 în prajina împotratului este un
 lucru de mare însemnătate
 pentru că ai văzut de multe
 ori totuși, dar nu în toate.

9. Iartă

În nimic nu se arată mai bine un bărbat decât
 în puterea de a ierta. Iertarea este o poruncă
 și o lucrare dumnezeiască și tot cel ce iartă se
 aseamănă cu Dumnezeu.

Oamenii nu își puteau ierta unii altora pă-
 catele, căci legea era cea după care se judecau
 faptele fiecăruia. Oricât de mult am fi iubit pe
 cineva, nu îl puteam ierta, pentru că legea era
 cea care îl condamna la pedeapsă și moarte.

Hristos, prin întruparea Sa, ne-a dăruit iertarea în schimbul iertării pe care noi o dăruim celor ce ne greșesc. Atunci când iertăm sîntem și dumnezei, și împărați.

Nu este vreun dar mai mare pe care îl putem face pe lume decît acela de a ierta. Iertarea este măreția inimii, roada vieții, agonisirea înțelepciunii, priceperea și răbdarea, vederea cea adevărată, lumina minții.

Iertarea este începutul și sfîrșitul iubirii.

Eliberarea din iadul geloziei.

Cel care nu iartă nu poate să facă nimic bun nici pentru sine, nici pentru alții; singurătatea și minciuna sînt răsplata mîndriei lui.

Nu spune niciodată unui prieten că știi că te-a trădat sau că te-a vorbit de rău. Fii în preajma lui ca și cum nu ai ști nimic. Dacă fapta lui nu se va repeta, ai cîștigat un prieten, dacă se va repeta, te-ai cîștigat pe tine.

Nu îți este de nici un folos să spui unui prieten că știi că te-a trădat, căci din vorbă în vorbă își va da seama de unde știi și, în loc de unul, vei pierde doi prieteni, dar vei aprinde și o mare vîlvătaie de vorbe și scormoneli care nu vor face decît să te murdărească și pe tine.

Fii senin, știind că și Hristos a fost trădat de Petru, dar l-a iertat, și faptele de mai tîrziu l-au arătat un devotat apostol.

Judecă pe fiecare după originea și experiența sa, avînd grijă să știe ce îți place și ce nu. Arată cu exemplul tău iertare și cumsecădenie, ca să aibă mustrarea din faptele, nu din vorbele tale. Înconjoară-te de oameni drepecți, iar minci-noșii și trădătorii nu vor putea ajunge la tine.

„Iertați și vi se va ierta”¹, căci „cu ce măsurați, cu aceea vi se va măsura și vouă”.²

¹ Luca 6, 37.

² Marcu 4, 24.

10. Așteaptă să-ți treacă

Nu acționa la mînie. Așteaptă să-ți treacă. Adu-ți aminte că toate greșelile mari din viața ta le-ai făcut pentru că ai acționat sau ai vorbit atunci cînd ar fi fost mai bine să rabzi.

Nimic nu întunecă mintea așa cum o fac mînia și invidia. Dacă invidia ne umple de gîn-

duri viclene și construiește planuri de răzbunare, mînia ne împinge să acționăm fulgerător.

Mînia este o forță naturală pe care trebuie să o folosim pentru a face bine. În situații-limită, cînd sîntem puși să salvăm pe cineva sau chiar pe noi înșine, mînia ne dă forța pe care nu o avem în mod normal. Gestionată corect, mînia este o energie care ne ajută să traversăm un deșert, să înotăm în apa involburată, să atingem un scop care necesită multă putere și timp.

Cînd mînia găsește o spărtură prin care să fișnească, ea rupe toate zăgazurile și se face vulcan. Această spărtură, pe care trebuie să o păzim cu toții, este gura. Dacă ne ținem gura atunci cînd mînia umple inima noastră, focul mîniei se va innăbuși și se va stinge.

Cel mai neînfricat bărbat din istoria lumii a fost și cel mai blînd, marele împărat și pro-roc David. Rugăciunea lui era aceasta: „Pune,

Doamne, strajă gurii mele și ușa de îngrădire împrejurul buzelor mele.”¹

Bărbatul care își înfrînează limba este bărbat desăvîrșit. „Dacă nu greșește cineva în cuvînt, acela este bărbat desăvîrșit, în stare să înfrîneze și tot trupul.”²

Mînia nu se potolește prin defulare. Teoria freudiană recomandată în masă unei populații nervoase și stresate, conform căreia exteriorizarea prin țipete sau lovituri în sac calmează mînia, este greșită. Starea de relaxare care urmează unei astfel de exteriorizări nu este altceva decît repaosul pe care un sistem nervos solicitat și-l ia pentru propria conservare. Această stare nu are nimic cu calmul și echilibrul psihic la care ajunge un om care își înfrînează în mod rațional mînia. Un psihic epuizat nu este un psihic calm, este doar epuizat. Deîn-

¹ Psalmi 140, 3.

² Iacov 3, 2.

dată ce creierul își va reveni după șocul descărcării prin țipete și lovituri, nervozitatea se va întoarce.

Dacă am ajuns să ne mâniem, înseamnă că am răspuns răutății. Bărbatul mânios este ca un urs scos din bîrlog pentru a fi omorît. Mînia îl scoate pe urs afară, și acolo își găsește sfîrșitul.

Dacă taurul din arenă nu s-ar înfuria, toreadorul nu l-ar putea omorî. Ucigașul taurului este propria furie.

Furia îl aleargă pe taur pînă la epuizare. Cînd respirația nu îi mai hrănește cu oxigen trupul mare și puternic, taurul se culcă încet la pămînt. Atunci și un copil poate să-i împlînte spada după coarne.

Bărbatul mânios trebuie să se păzească de oamenii flecari și scandalagii. Nu intra în vorbă cu omul prost și răutăcios, ca să nu îți tul-

buri sufletul. Dacă cineva te-a mîniat, așteaptă să-ți treacă. Mîine este o zi mai bună pentru a spune ceea ce crezi astăzi.

Unul dintre cei mai mari asceți din pustia Egiptului, care pînă a se retrage în pustie a fost educatorul fiilor împăratului Teodosie cel Mare¹, zicea: „De multe ori m-am căit că am vorbit; iar că am tăcut, niciodată.”²

Orice cuvînt rău, de jignire sau punere la punct pe care îl rostim este un cuvînt zis la mînie. Toate certurile încep de la acest prim cuvînt pe care îl zicem pe un ton aparent calm, dar care deschide ușa mîniei și ne face să ne purtăm într-un mod nepotrivit.

¹ Sfîntul și binecredinciosul împărat Teodosie I, numit și Teodosie cel Mare, a fost ultimul împărat roman care a condus întregul Imperiu Roman (între anii 379 și 395), înainte de divizarea acestuia în cele două imperii – de Răsărit și de Apus.

² Patericul egiptean, slova A.

E normal să te mîinii, dar nu e normal să acționezi la mînie. „Mîniați-vă, dar nu greșiți, pentru cele ce le ziceți în inimile voastre, în așternuturile voastre vă căiți.”¹ Acest îndemn al prorocului David reprezintă dreptarul purtării unui bărbat. Dacă iureșul zilei te pornește ușor spre mînie, atunci cînd rămîi singur în camera ta curăță inima de toate gîndurile rele și iartă pe cei ce ți-au greșit. La o mie de ani diferență, Apostolul Pavel va relua acest îndemn în același sens: „Mîniați-vă și nu greșiți; soarele să nu apună peste mînia voastră.”²

„Iar eu m-am făcut ca un mut ce nu aude și nu are în gura lui muștrări.”³

¹ Psalmi 4, 4.

² Efeseni 4, 26.

³ Psalmi 37, 14.

11. Nu fi bănuitor

Bărbatul bănuitor este ca un iepure care tremură la orice zgomot. Minteaa lui clocotește de minciuni și chiar și atunci cînd se află între prieteni se simte amenințat. Dacă bănuiala lui se adevărește, se bucură ca un prost, de parcă pierderea ar fi cîștig. Dacă bănuiala nu se adevărește, nu-și cere iertare, ci caută o nouă pricină de supărare.

Bănuiala este o formă de minciună care își schimbă fețele după mintea stricată a bănuitorului. Este sămînța diavolului aruncată în inima lipsită de iubire. Dacă cel bănuît tace, bănuitorul gîndește: tace pentru că e adevărat că m-a trădat. Dacă cel bănuît rîde, bănuitorul gîndește: rîde și se preface prietenos ca să nu îmi dau seama că m-a trădat. Orice ar face cel bănuît, fie că tace, fie că vorbește, fie că stă, fie că pleacă, bănuitorul vede în purtările acestuia o confirmare a bănuielii lui.

Omul bănuitor nu poate fi un bun prieten și tot ce face, face din interes. Bănuitorul este lingușitor și îi place să-și cumpere prietenii cu daruri. Este obsedat de ideea de a avea succes și toate faptele sale, chiar și cele proaste, le prezintă ca pe o mare ispravă.

Bănuitorul are întotdeauna un plan.

Un bărbat nu trebuie să creadă bîrfa, chiar și atunci cînd este vorba de un pericol. Din gura

bîrfitorului, pînă și adevărul devine minciună. Bîrfa este mama bănuielii și începutul căderii.

Dacă nu ai ajuns să poți vedea cu ochii minții tale pe cel ce-ți vrea răul, cu atît mai mult nu te încrede în ochii și urechile bîrfitorului.

Bănuiala mincinoasă este începutul tuturor relelor. Dacă cineva a lăsat să-i intre în inimă sămînța bănuielii, rodul ce crește îl va otrăvi, iar rădăcinile îi vor sfărîma viața.

Bănuiala l-a îndrăcit pe Saul și l-a pornit împotriva lui David. Nimic din ceea ce gîndea Saul despre David nu era adevărat, dar invidia și micimea sufletească îl frămîntau, făcîndu-i viața un iad.

Bănuiala între bărbați își are rădăcina în invidie.¹

¹ „Dar cînd se întorceau ei, după izbînda lui David asupra filisteanului, femeile din toate cetățile lui Israel ieșeau în întîmpinarea regelui Saul cu cîntări și jocuri, cu timpane de sărbătoare și cu chimvale; și jucînd, femei-

Fii mărinimos, și Dumnezeu te va feri de tot răul.

La Cina cea de Taină Hristos știa că Iuda Îl va vinde, dar l-a servit pe el întâi, pentru a-i arăta că are drum de întoarcere.

Ferește-te de clevetitor și să nu te încrezi în cel care îți descoperă tainele dușmanului tău.

„Cel care face cu ochiul meșteșugește rele, și cel înțelept se va depărta de el. Înaintea ochilor tăi, îndulci-va gura sa și de cuvintele tale se va mira, lăudându-te; iar în spate își va schimba vorbirea și îți va pune în seamă cuvinte care rănesc. Multe am urât, dar pe acesta mai mult decît orice; și Domnul îl va urî de asemenea.”¹

le strigau și ziceau: «Saul a biruit mii, iar David zeci de mii!» De aceea s-a mâniat Saul foarte tare, neplăcându-i cuvintele acestea și a zis: «Lui David i s-au dat zeci de mii, iar mie numai mii; acum numai domnia îi mai lipsește.» Și din ziua aceea în tot timpul următor, s-a uitat la David bănuitor” (I Regi 18, 6-9).

¹ Sirah 27, 22-25.

12. Fii blînd

Blîndețea este puterea de a nu te răzbuna.

Nimic nu împodobește pe bărbat mai mult decît blîndețea.

Blîndețea este în strînsă legătură cu credința și curajul, de aceea este proprie doar celor puternici. A nu te răzbuna atunci cînd ești atacat este o faptă de curaj, pentru că cel lovit se ex-

pune prin libera alegere unui pericol evident. Credința într-un Dumnezeu bun și atotputernic îl face să stea neclintit.

David era un bărbat neînfricat. În adolescența sa, pe când păștea oile tatălui său, s-a întâmplat să sugrume cu mâinile goale leii și urșii care atacau turma. Avea 17 ani când a ieșit la luptă cu Goliat, uriașul care a băgat frica în toată armata lui Israel. Cu toate acestea, David a fugit în munți pentru a nu răspunde atacurilor și urii lui Saul, socrul său, iar atunci când Șimei l-a batjocorit, David a interzis generalilor săi să-l omoare, zicând: „Lăsați-i să strige, căci prin gura lor Dumnezeu ceartă pe David pentru păcatele sale.”¹ De aceea Scriptura zice despre David că era cel mai blînd om de pe pământ, blîndețea lui fiind direct proporțională cu puterea lui, știut fiind că David a fost cel mai mare conducător de oști din istoria po-

¹ II Regi 16, 5-12.

porului lui Israel și nu a pierdut nici o luptă din câte a purtat. Însuși Dumnezeu a zis despre el: „Am aflat pe David, bărbat după inima Mea.”¹

Sfîntul Moise Arapul este un pustnic din secolul al IV-lea care în tinerețe a fost cel mai temut tîlhar din tot Egiptul. Despre el se spune că a ucis cu mîna sa peste trei sute de oameni. Însă atunci când a venit la pocăință era cel mai blînd dintre miile de monahi sfinți. Odată patru tîlhari au atacat mănăstirea în care trăia. Moise i-a legat pe toți patru și i-a dus în spate ca pe un snop, trîntindu-i în fața părintelui stareț. Când au aflat tîlharii că cel care i-a legat snop este celebrul tîlhar Moise, s-au călugărit și ei. Ajungînd pe culmile sfințeniei, marele Moise a venit într-o zi la biserică, iar un tînăr monah a zis: „Ce caută acest întunecat aici?” Sfîntul Moise nu s-a supărat, ci a plecat smerit la

¹ Faptele Apostolilor 13, 22.

chilie, zicîndu-și: „Cu adevărat, ce cauți tu, negrule, printre acești oameni buni?”

Sfîntul Serafim de Sarov s-a lăsat bătut de niște proști, el însuși avînd o statură de doi metri și o forță fizică pe măsură. Faptul că sfîntul apare în icoane gîrbovit este urmarea acelei bătaii care l-a schilodit.

Blîndețea se arată mai ales acolo unde este și puterea.

Cel care are în supunere îngerii și toate puterile cerești, Hristos Domnul nostru, a fost blînd. El S-a lăsat legat, deși ar fi putut printr-un simplu gînd să-i piardă pe toți cei care au venit să-L prindă. „Și iată, unul dintre cei ce erau cu Iisus, întinzînd mîna, a tras sabia și, lovind pe sluga arhiereului, i-a tăiat urechea. Atunci Iisus i-a zis: Întoarce sabia ta la locul ei, că toți cei ce scot sabia, de sabie vor pieri. Sau ți se pare că nu pot să rog pe Tatăl Meu și

să-Mi trimită acum mai mult de douăsprezece legiuni de îngeri?”¹

Blîndețea nu este doar puterea de a nu răspunde atacurilor, ci și înțelepciunea de a nu te lăsa copleșit de lingușeli și laude. Blînd poate fi numit omul care rămîne neclintit atît în fața ocărilor, cît și a laudelor, spune Sfîntul Ioan Scărarul.

Blîndețea este liniștea inimii celor puternici, vederea curată izvorîta din dragoste, credința și înțelepciunea agonisite prin experiența faptelor bune.

„Învățați de la Mine, că sînt blînd și smerit cu inima, și veți găsi odihnă sufletelor voastre.”²

¹ Matei 26, 51-53.

² Matei 11, 29.

13. Fii bucuros

Învață să nu te plîngi, aceasta descurajează pe cel care te ascultă.

Inima ta trebuie să fie liniștită și hotărîtă. Dacă ai o durere sau dezamăgire, fă așa ca asta să nu apese peste cei dragi.

Tot ce faci, să faci cu fermitate, și toți te vor urma. Ceea ce nu cunoști să nu faci, ca să nu-i descurajezi pe cei ce sînt cu tine.

Bucuria ta să izvorască din ceea ce faci, nu din glume multe și petrecăreală.

Rîsul zgomotos alungă liniștea inimii și pregătește tristețe. Adevărata bucurie este cea din încredințarea că faci ce trebuie.

Nu te bucura pentru nimic din ceea ce poți pierde: bani, slavă și orice împrejurare trecătoare, ca nu cumva, pierzîndu-le, să pierzi și bucuria.

Puterea și banii nasc în suflet o falsă bucurie, care ne desparte de Dumnezeu. De aceea s-a zis că mai ușor îi este unei cămile să intre prin urechea acului, decît unui bogat să intre în Împărăția cerului.

Povestește cu însuflețire și lucrează cu dragoste, ca să aprinzi și în alții dragostea de viață. Bucuria este harnică și se aprinde spre a face lucruri frumoase și de folos. Nu fi leneș

și delăsător, ca să nu fii cuprins de tristețe și descurajare.

Nu lăsa să pari mai mult decît ești, ca să nu se schilodească sufletul tău și să te bucuri degeaba de laude care nu ți se cuvin. Să te bucuri cînd ești vorbit de rău și să nu fii grabnic în a te îndreptăți. Bucuria pe care o are un suflet smerit este mai presus decît orice judecată omenească.

Ascultă-l pe cel care se plînge, dar nu cădea în ispita de a da sfaturi stufoase. Nu vorbele multe, ci starea ta bună îl pot ridica pe celălalt din groapa tristeții.

Nehotărîrea naște lenea, lenea naște tristețe, iar tristețea alungă bucuria.

Nu fi nemulțumitor, căci nemulțumirea ucide bucuria. Primește înfrîngerile cu seninătate. În viață mai mult pierdem decît cîștigăm,

dar asta nu trebuie să ne oprească din luptă. Experiența este harul în forma în care nu mai poate fi pierdut.

Adevărata bucurie este de origine cerească. Bucuria este starea îngerilor și numai cei care nu își lipsesc inima de lucruri trecătoare ajung să o trăiască. Bucuria este cerul din noi tras în piept prin rugăciune smerită. Acolo unde este Dumnezeu, este și bucurie.

„Bucurați-vă pururea, rugați-vă neîncetat, pentru toate mulțumiți.”¹

¹ I Tesaloniceni 5, 16-18.

14. Nu cere despăgubiri

Dacă ai dat lucrul tău în folosință și l-ai primit înapoi stricat, nu cere despăgubiri. Dacă ții prea mult la lucrul tău, nu-l da. Lucrurile se strică mai devreme sau mai târziu, oricum.

Oferă din prisosul tău, și nu vei avea motiv să ceri înapoi. Dacă inima ta nu este destul de

mare încît să poți da din ce ai, nu da și fii liniștit. Decît să începi ca un om milostiv și să sfîrșești prin a fi chițibușar, mai bine fii cumpătat.

Inima mare se dobîndește prin educație. Învață să nu te lipești de lucruri, ca să poți vedea mai bine oamenii. Lucrurile au fost făcute de oameni pentru oameni spre a ne ușura munca. Dacă prietenul tău ți-a stricat un lucru, nu fi tu cel care strică o prietenie, îți este de ajuns părerea lui de rău.

Bărbatul care numără pagubele mărunte își pierde puterea și așezarea. Minte trebuie să fie îndreptată spre ceea ce se face, nu spre ceea ce nu se face. Lucrul păgubos se va opri de la sine, iar lucrul care merge bine va merge și mai bine. Dacă ai un prieten cu care lucrezi, prețuiește-l mai mult decît lucrurile – orice se poate pune la loc, dar o prietenie pierdută e „pagubă totală”.

„Celui ce are i se va mai da, iar celui ce n-are i se va lua și puținul pe care i se pare că-l are.¹” Aceste cuvinte au fost spuse de Însuși Hristos și sînt o lege care nu se încalcă nicăieri în lume. Oricine ține la puținul său ajunge să-l piardă, iar cel care dă din ce are ajunge să aibă și mai mult. Cine investește puțin scoate puțin; cine investește mult cîștigă mult. Dacă ceri despăgubiri pentru puținul pe care l-ai pierdut, vei primi puținul din puținul tău, pînă cînd el se va împuțina cu totul. Dacă ierți din preamultul tău, vei rămîne cu mult, căci Însuși Dumnezeu îl va înmulți, după cum a vorbit sfîntă gura Sa.

Dacă cineva te-a nedreptățit într-o afacere, desparte-te de el și nu căuta despăgubiri. Un om care te-a nedreptățit e mai bine să iasă cu partea lui de nedreptate din viața ta, ca tu însuși să rămîi drept, altfel te vei asemana cu el și vei lua din nedreptatea lui.

¹ Marcu 4, 25.

Învată să vezi oamenii care te pot nedreptăți înainte ca ei să o facă. Dacă ai știut că cineva nu lucrează cinstit și te-ai înhămat cu el în afaceri, așteaptă-te la ziua în care vei ajunge la împărțeli și despăgubiri.

Omul care caută profit în toate îți numără și fiinul pe care calul tău îl mănâncă, în timp ce tu bei vin cu el. Păzește-te de cel care se oferă să-ți vîndă lucrarea pe care o faci, căci el te va vinde și pe tine. Ceea ce câștigi azi de pe urma unui prieten vînzător, vei pierde mâine, cînd lucrurile lui nu vor mai merge la fel de bine.

Nu da unealta de lucru celui care nu știe să lucreze cu ea, căci dacă ți-o strică tu ești vinovat. Înainte de a da cuiva o unealtă sau lucru, învață-l să se folosească de ele. Nu da unealta celui care aleargă după câștig ușor, unul ca acesta crede că succesul tău e în unealtă, și nu în pricepere. Nu ține lîngă tine pe omul care

îți nesocotește munca și nu învâța meserie pe cel care crede că ceea ce faci tu e un lucru ușor. Omul care îți nesocotește lucrul te nesocotește pe tine. Leneșului toate lucrurile îi par ușoare, de aceea va strica tot de ce se apucă.

Înainte ca cineva să-ți ceară un lucru, întreabă-l ce știe să facă.

Mai de preț este un copil care strică o unealtă din dorința de a face ceva, decît un adult care nu face lucrarea de frică să nu-și strice unealta.

Din tot ce ai să dai doar ceea ce poți da fără să ceri înapoi, altfel îți vei face pricini de tulburare și îți vei pierde mărinimia.

Nu fi biruitor cu orice pret. Focul
se stinge cu apa, lemnul se arde cu foc,
un cerb îngropat în zapada poate fi ucis
cu un băț.

^{din}
Nu taia plata celui nevoias, doar pentru
ca nu are unde să muncească azi. Nu mări
plata călătorului rătăcit în oraș străin.
Nu profita de nici o împrejurare nefastă
pentru a te îmbogăți de nevoia altuia.

De femeia ajunsă la strimtoare să nu profiți
ca să nu fii un gunoi în restul zilelor tale.

Taurul furios se supune cu un inel în nas,
calul, în toată puterea sa, nu-și poate trage
capul dacă îl prinzi de bot. A supune taurul
cu un inel nu e tot una cu a lua taurul
de coarne.

15. Desparte-te fără vorbe

Dacă lucrurile merg spre despărțire, nu cere
explicații și lămuriri – ia lucrurile așa cum sînt.
Cel care se desparte nu poate și nu trebuie con-
vins să rămînă. Despărțirea se produce în ini-
mă cu mult înainte de a fi anunțată, de aceea
momentul în care ni se aduce la cunoștință este
de acum prea tîrziu.

Observă semnele despărțirii sufletești înainte ca ele să producă despărțirea fizică. Atunci când căldura și bucuria dintre doi oameni dispar, încep să-și facă loc stările potrivnice. Ceea ce înainte era prilej de admirație ajunge să fie pricină de poticnire: frumusețea naște gelozie, iar talentele, invidie.

Nu lăsa inima să se stingă, pentru că în cenușa rămasă de la focul iubirii se nasc toate gândurile rele.

Adu-ți aminte de zilele de început și de bucuria pe care ți-o aducea întâlnirea cu omul pe care ai ajuns să-l alungi. Observă că dragostea celuilalt față de tine a început să scadă atunci când a scăzut dragostea ta față de el. Dacă vrei să știi cât te iubește cineva, caută în inima ta cât îl iubești tu pe el, și acela va fi răspunsul.

În orice despărțire rămân lucruri nespuse. Totul se întâmplă pentru că, în durerea despăr-

țirii, oamenii se grăbesc să spună prea mult și nu apucă să spună acel puțin pe care, mulți ani mai târziu, își doresc să-l fi spus. De aceea e mai bine să nu spui nimic, pentru a lăsa loc celui puțin să se nască în inima celuilalt atunci când noi vom fi departe.

Cine este omul care a știut să spună cuvântul potrivit la despărțire? Cine nu a regretat vreodată cuvintele spuse în grabă și la supărare? În ceasul despărțirii inima trebuie să fie tăcută ca în fața morții. Pentru că orice despărțire este o moarte. Trebuie să știi să mori într-o poziție frumoasă.

Dacă ești vinovat, cere iertare, dacă ai fost nedreptățit, taci și păstrează dreptul la ultimul cuvânt. Dacă cineva a ajuns să se despartă de tine pentru cuvintele altora, orice îndreptățire este de prisos, căci, dacă te-ar fi putut asculta pe tine, nu ar fi ascultat pe alții.

Oamenii pleacă diferit din viața noastră: unii ca o pasăre care se înalță de pe umăr, unii ca un taur scăpat din legătore, alții ca o roată sărită în plină viteză. Unii rup din noi, alții lasă bucăți din ei în noi. Timpul arată rostul fiecăruia și locul pe care l-a avut în viața noastră.

Dacă aflarea ta într-un loc nu mai aduce bucurie, pleacă. Nu sta în locul în care ești învidiat, căci nu sporești. Învață să pleci întotdeauna puțin mai devreme de a fi alungat. „Și dacă într-un loc nu vă vor primi pe voi, nici nu vă vor asculta, ieșind de acolo, scuturați praful de sub picioarele voastre, spre mărturie lor.”¹

¹ Marcu 6, 11.

16. Gîndește departe

Nu e destul să gîndești, trebuie să înveți să gîndești departe. Orice lucru se verifică în timp și numai cel care poate vedea sfîrșitul lucrului vede cu adevărat.

A gîndi înseamnă a vedea. Nu articularea logică a gîndurilor descoperă esența lucrurilor, ci vederea în viitor a celor ce se petrec acum. Mulți s-au amăgit prin a da crezare felului în

care se arată lucrurile a fi, pentru că nu au putut vedea ceea ce vor deveni acele lucruri.

Totul are un început și un sfârșit, și dacă începutul și sfârșitul nu ar fi diferite nu am putea vorbi despre ele. Dar și începutul, și sfârșitul fac ca lucrul să fie. Cel care judecă lucrul doar după început nu poate vedea lucrul în esența sa. Cine nu vede sfârșitul lucrului nu vede bine nici începutul, căci începutul este preschimbat de sfârșit și cele de acum vor fi nimicite de cele viitoare.

Nimic din ce se întâmplă în lume nu se întâmplă fără ordine. A cunoaște ordinea lucrurilor este în puterea oamenilor, dar a ști gândurile lui Dumnezeu nu este la îndemâna oricui. „Cînd se face seară, ziceți: mîine va fi timp frumos, pentru că e cerul roșu, iar dimineața ziceți: astăzi va fi furtună, pentru că cerul este roșu-posomorît. Fățarnicilor, fața ceru-

lui știți s-o judecați, dar semnele vremilor nu puteți!”¹

A vedea viitorul și sfârșitul lucrurilor înseamnă a fi într-o măsură proroc. Pentru că nu sîntem proroci, ascultăm de proroci ca să învățăm de la ei rostul lucrurilor.

A vedea viitorul nu este tot una cu a ghici viitorul. Ceea ce nu este văzut nu poate fi ghicit. Cum poate ghici viitorul cineva care nu vede bine nici prezentul? De aceea o vedere trează începe prin a ști că lucrurile se schimbă și orice încîntare se poate preface în dezamăgire și ceea ce pare neînsemnat poate să ne salveze: „Piatra pe care au nesocotit-o ziditorii a ajuns în capul unghiului, de la Domnul s-a făcut aceasta și este minunat în ochii noștri.”²

Viața noastră este alcătuită din două părți la fel de importante: partea pe care o construim

¹ Matei 16, 2-3.

² Matei 21, 42.

noi înșine și partea construită de alții, din care ajungem să facem parte și noi. În ce măsură cele două aspecte se intersectează și se amestecă este un lucru aproape neștiut. Partea necunoscută a planurilor noastre este chiar partea în care intervine Dumnezeu sau alți oameni cu planurile lor. La fel și planurile altora, la nivel mic sau mare, au partea lor de necunoscut. Schimbările istorice la scară mondială ar trebui să fie un argument suficient că și planurile noastre personale, oricât de bine ar fi organizate și asigurate, se pot anula sau deturna. A ține cont de asta înseamnă a gândi departe, departele fiind necunoscutul pe care Dumnezeu ni l-a pregătit.

Bărbatul înțelept lasă întotdeauna loc lui Dumnezeu în planurile sale. A te încrede în ziua de azi și a te lăuda cu ceea ce ai acum au fost pricină de rușine pentru mulți. „Cel ce locuiește în ceruri va râde de dînșii și Domnul îi va bat-

jocori pe ei!”¹, adică pe cei care „au ochi, dar nu văd, urechi au și nu aud”².

¹ Psalmi 2, 4.

² Ieremia 5, 21.

Pe Dumnezeu poti sa nu-L vezi,
Poti sa nu-L cheni, poti sa nu-L
auzi. Pe Dumnezeu poti sa-L uiti,
poti sa-L lovesti, poti sa-L scuipi.
Pe Dumnezeu poti sa-L onori, sa-L
ingropi si sa pleci departe.
Insa, acolo departe, in una din
clipele tale de tristete, El poate
sa se scoale din tine, rupind dusa
Sine tot intunericul care te-a orbit.

17. Nu face tot ce poți, nu spune tot ce știi

Dacă poți sări zece metri, iar toți ceilalți sar unul, tu nu sări zece, sari doi. Când va apărea primul care va sări doi metri, tu să sari trei. Niciodată zece. Așa fac și sportivii în competiții.

Nu-ți depăși niciodată propriul record atîta timp cît nu este altul care să-l depășească, altfel vei ajunge să te lupți cu tine însuși și s-ar putea ca la încercarea viitoare să nu fii la fel de bun.

Atunci te vei doborî singur pe tine, fără nici o nevoie, făcîndu-te de rîs în fața celor care oricum nu ținteau atît de sus.

Trebuie să știi să-ți dozezi puterile pentru a fi din ce în ce mai bun. Cel care a dat totul nu mai are nimic de oferit, și astfel începe apusul lui. Multe talente au ars la începutul căii lor și multe genii s-au stins înainte să-și ducă lucrarea la bun sfîrșit.

Viața nu este o alergare la o sută de metri, ci un maraton, mai exact un maraton garduri.

Cel mai greu lucru este să ajungi să știi cît poți. Unii sportivi au murit în competiții pentru că nu știau cît pot. Toate înfrîngerile în viață sînt rezultatul unui calcul greșit de forțe și resurse. De aceea, calea cea mai sigură este să nu faci tot ce poți, să lași întotdeauna o rezervă de forță. Rezerva aceea se cheamă locul bucuriei. Cu alte cuvinte, să învingi ușor.

Observați în istoria sportului că marii învingători cîștigă fără efort. Lupta lor e ușoară și dominarea, evidentă. Aceștia sînt învingătorii care dețin titlul ani de-a rîndul. Există și cei care au avut o singură victorie mare, apoi au regresat. Adevărații campioni își reînvîng adversarii în fața cărora au pierdut, pentru că au resurse neepuizate¹.

Dacă a face are limite, a cunoaște nu are limite. Cunoașterea ta să fie dăruită celorlalți în măsura în care aduce vreun folos. Să nu spui mai mult decît poate înțelege ascultătorul tău.

Cunoașterea multă nu este de nici un folos dacă nu știm să spunem atît cît trebuie, cui tre-

¹ Joe Frazier, după ce l-a învins pe legendarul Muhammad Ali, a fost bătut de tînărul George Foreman, care l-a trimis de șase ori la podea, ca mai apoi să piardă în următoarele două întîlniri cu Ali. Frazier l-a bătut pe Ali, Foreman l-a bătut pe Frazier, iar Ali i-a bătut pe Foreman și pe Frazier.

buie, la momentul potrivit. Altfel vorbele noastre devin obositoare și, în loc să convingă, îl alungă pe cel cu care vorbim. „Și eu, fraților, n-am putut să vă vorbesc ca unor oameni duhovnicești, ci ca unora trupești, ca unor prunci în Hristos. Cu lapte v-am hrănit, nu cu bucate, căci încă nu puteați mânca și încă nici acum nu puteți.”¹

Să nu spui tot ce știi despre cineva, nici despre ceva, ca să nu-ți atragi dușmani fără nici un rost. Între a mărturisi adevărul și a vorbi în plus, de multe ori nu este nici o diferență formală, dar este o mare diferență de urmări. „Sfătuiește-l pe cel înțelept și mai înțelept va fi, dar nu da sfat celui batjocoritor, că ți-l faci dușman.”²

¹ I Corinteni 3, 2.

² Pildele lui Solomon 9, 8.

III. Cum să fii față de învățători, părinți și Dumnezeu

18. Cinstește pe cel mai bun

Respectă-l pe cel mai bun decît tine și învață de la el. Să ai întotdeauna în minte că undeva este cineva mai bun decît tine – aceasta te va ajuta să perseverezi fără vanitate. Oricine excellează într-un domeniu este mai bun decît tine, oricare ar fi acel domeniu. Respectă-l pe matematician pentru că știe matematică, pe pictor pentru că știe să picteze, pe sportiv pentru îndemînare și rezistență, pe mecanic pentru că știe să repare ceea ce strici tu. Darurile sînt di-

ferite și toate deopotrivă îl împodobesc pe om, prin taina lui Dumnezeu.

Nu te compara cu cei mai slabi decât tine, ca să nu pierzi darul și puterea creatoare căzînd în mîndrie. Compară-te întotdeauna cu cei mai buni, ca să fii mereu în stare de ucenicie, crescînd și perseverînd în ceea ce faci.

Cînd cineva îți arată ceva din meseria sa, ascultă-l cu atenție, pentru că atunci el îți dă o parte din sufletul său, din viața și dragostea lui. Orice domeniu este interesant cînd este predat de un om plin de iubire. Ascultă și minunează-te de cunoștințele și priceperea lui, ca să se nască în tine puterea de a cunoaște prin contemplație.

Nu putem învăța tot ce auzim și vedem, dar dacă avem o inimă iubitoare și plină de admirație putem pătrunde intuitiv înțelesuri care ne vor folosi în ceea ce facem. Intuiția nu

este altceva decât puterea de a vedea prin iubire ceea ce alții cunosc prin raționamente și mult studiu.

Nimeni nu devine învățător înainte să fie ucenic. Orice maestru, din orice domeniu, a avut la rîndul său un maestru de la care a învățat. De multe ori ucenicul ajunge mai mare și mai vestit decât maestrul său, deși „ajunge ucenicului să fie ca dascălul său¹”. Ceea ce avem de învățat nu este doar îndemînarea și secretele unei meserii sau arte, ci mai ales avem de moștenit duhul învățătorului nostru. În tradiția ortodoxă orice duhovnic se naște de către duhovnicul său. „Aveți mulți învățători – spune apostolul Pavel –, dar puțini părinți.” Adevărata învățare se face ca de la tată la fiu și doar cel născut în duh de către dascălul său poate fi numit ucenic adevărat.

¹ Matei 10, 25.

Lumea se ține pe respect reciproc, iar respectul pleacă mai întâi către cei mai buni, care, prin statura lor, îl câștigă. Într-o lume în care respectul nu este încălcat, invidia nu poate pătrunde. De fapt cauza lipsei de respect față de cel mai bun este invidia.

Nimeni nu poate excela și crește singur într-un domeniu. Pînă și pustnicii sînt într-o legătură de rugăciune cu sfinții și îngerii și au descoperiri care le arată unde greșesc atunci cînd greșesc. Creșterea noastră spre desăvîrșire se face printr-o neconținută împărtășire a experiențelor în duhul iubirii.

„Dacă avem slujbă, să stăruim în slujbă; dacă unul învață, să se sîrguiască în învățatură; dacă îndeamnă, să fie la îndemnare; dacă împarte altora, să împartă cu firească nevinovăție; dacă stă în frunte, să fie cu tragere de inimă; dacă miluiește, să miluiască cu voie bună! Dra-

gostea să fie nefățarnică. Urîți răul, alipiți-vă de bine. În iubire frățească, unii pe alții iubiți-vă; în cinste, unii altora dați-vă întîietate.”¹

¹ Romani 12, 7-10.

Un om bun are amintiri bune,
un om rău are amintiri rele.

~~Păstrez~~

19. Cinstește pe tatăl și pe mama ta

Cinstește pe tatăl și pe mama ta ca să îți se lungească zilele pe pământ.

Un om bun are amintiri bune, un om rău are amintiri rele. Păstrează ceea ce este bine și taci despre ceea ce este rău. Tăcerea sugrumă răul și aduce pacea.

Cel care își vorbește de bine părinții inspiră încredere, iar cel care se rușinează de originile

sale este un om ascuns. Cinstea dată părinților le prelungește viața, înstrăinarea însă le aduce boli.

Ceea ce nu a dus la capăt tatăl tău, termină tu, ca să nu fie truda lui zadarnică.

Dragostea cu care ne iubim părinții este aceeași cu care ne iubim frații. Cel care zice că își iubește părinții, dar ține supărare pe frate sau pe soră – minte. Ce poate întrista mai mult pe un părinte decât ura dintre copiii săi? Acolo unde este dragoste de părinți, este și dragostea de frați.

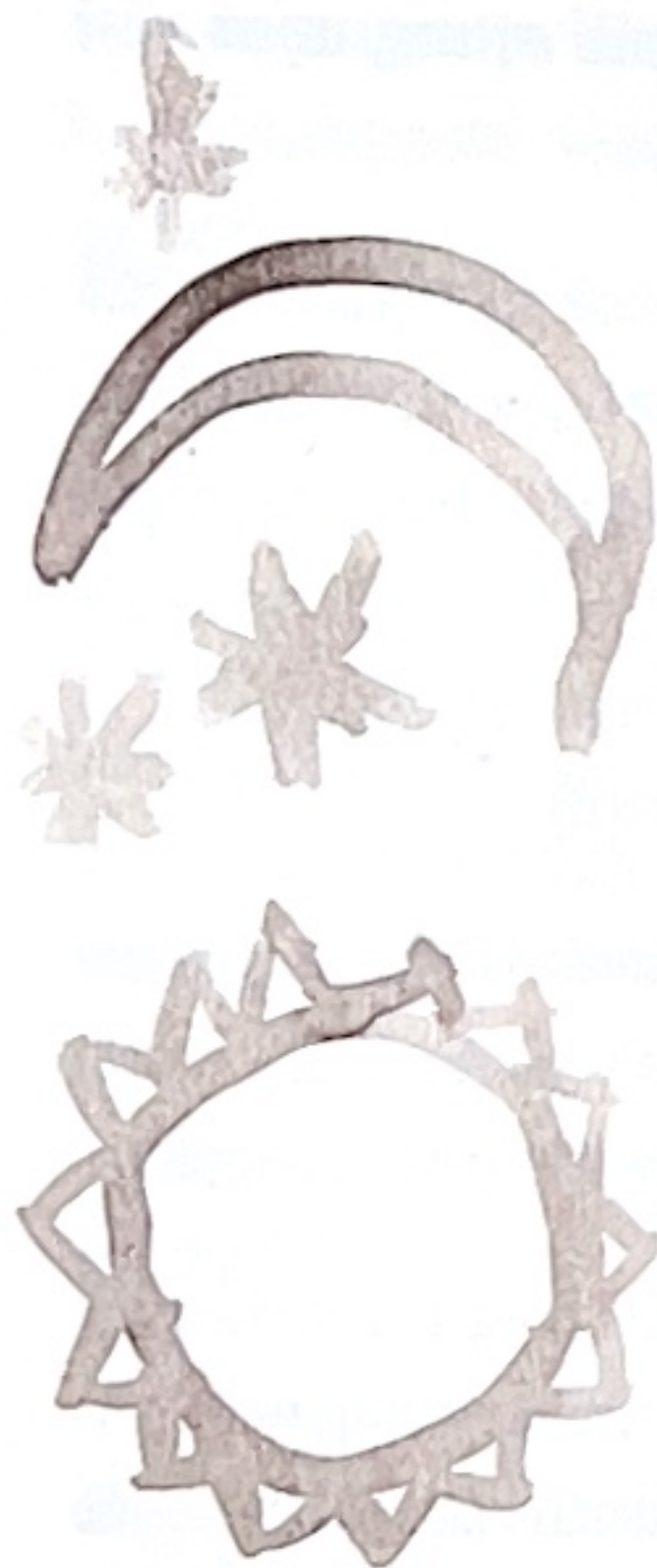
Dragostea pentru propriii copii este firească, iar dragostea pentru părinți este o virtute. De aceea nu s-a dat o poruncă părinților să-și iubească copiii – aceasta e în legea firii –, ci ni s-a dat poruncă să cinstim părinții. Nu s-a zis „iubește pe tatăl tău și pe mama ta”, ci s-a zis „cinstește”, căci, abuzînd de iubirea ca-

re este în firea părinților, copiii ajung ușor să-i necinstească.

Nu copilului s-a dat poruncă să-și cinstească părinții, ci omului adult. Căci așa cum iubirea părintească este firească, tot așa și iubirea copilului e firească. Răul își face loc în inima adultului atunci când iubirea pentru propriii copii și grijile vieții îl despart de părinți.

Adolescentul obraznic este durerea părinților. Porunca cinstirii e dată pentru cei care, trăind în casa părinților, le pricinuiesc necinste.

Așa cum îți cinstești părinții și nu suferi să auzi pe alții vorbindu-i de rău, cinstește și pe părinții prietenilor tăi, păzindu-te să nu zici vreodată ceva urât despre ei. Omul iartă mai ușor o vorbă rea pe care o zici despre el, dar dacă îi vei murdări părinții nu te va ierta ușor.

In lume exista multi munti
inalti si frumoși, dar nu pe cel
mai înalt S-a arătat Dumnezeu

IC | XC
HI | KD

20. Nu fi fără Dumnezeu

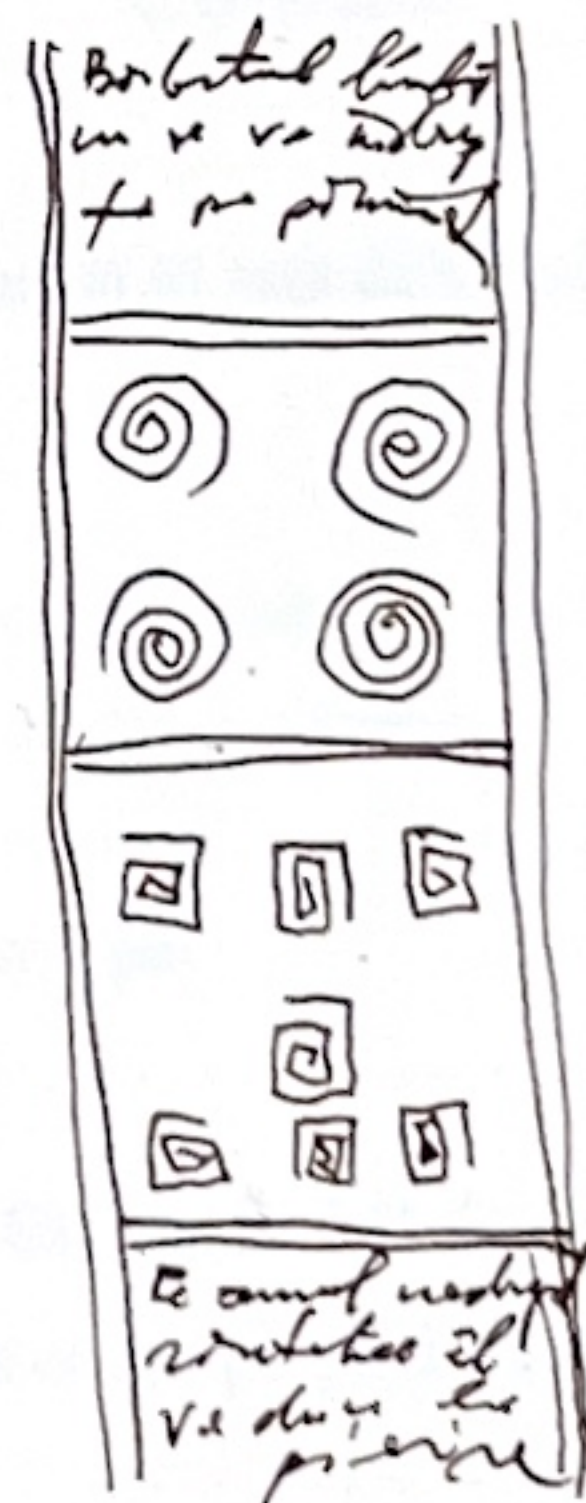
În lume există mulți munți înalți și frumoși, dar nu pe cel mai înalt S-a arătat Dumnezeu. Pe Sinai a vorbit Dumnezeu cu Moise și pe Tabor S-a schimbat la Față, arătând ucenicilor Săi slava Sa.

În lume există multe râuri mari, cu ape curate, dar nu în ele a intrat Dumnezeu. Într-un râu mic și tulbure S-a botezat Hristos.

În lume au fost și vor fi mulți cai frumoși, de rasă aleasă, dar nu pe ei a încălecat Hristos. Pe un mînz de măgar a șezut Dumnezeu.

Și dintre oameni Dumnezeu a ales nu pe cei mai vestiți, învățați sau de neam bun. Niște pescari a ales și prin ei S-a arătat lumii întregi.

Pe Dumnezeu poți să nu-L vezi, poți să nu-L chemi, poți să nu-L auzi. Pe Dumnezeu poți să-L uiți, poți să-L lovești, poți să-L scuipi. Pe Dumnezeu poți să-L omori, să-L îngropi și să pleci departe. Însă acolo departe, în una din clipele tale de tristețe, El poate să Se scoale din tine, rupînd după Sine tot întunericul care te-a orbit.

Cuprins

I. Cum să fii față de tine însuși

1. Nu te teme.....	7
2. Nu profita	15
3. Nu-l lovi pe cel mai slab	19
4. Nu-l lovi pe cel mai puternic	25
5. Nu lovi sub centură	29
6. Luptă pînă la capăt	33
7. Nu te vinde	37

II. Cum să fii față de ceilalți

8. Apără cu tot ce ești pe cei de lîngă tine.....	43
9. Iartă	49
10. Așteaptă să-ți treacă.....	53
11. Nu fi bănuitor	59
12. Fii blînd	63

13. Fii bucuros.	69
14. Nu cere despăgubiri	73
15. Desparte-te fără vorbe.	79
16. Gîndește departe	83
17. Nu face tot ce poți, nu spune tot ce știi.	89

III. Cum să fii față de învățători, părinți și Dumnezeu

18. Cîstește pe cel mai bun	95
19. Cîstește pe tatăl și pe mama ta.	101
20. Nu fi fără Dumnezeu.	105